

การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

The Development of Internal Supervision Guidelines for Schools Under the Secondary Education Service Area Office 27

จรรยา ศรีชนะ¹, สิวะกรณ์ กฤษณสุวรรณ²

Chariya Srichana¹, Sivakorn Krissanasuvan²

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นและพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 244 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินแนวทาง จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยรวมและรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยรวมและรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็นในการพัฒนา พบว่า ด้านการวางแผนและพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน มีความต้องการพัฒนามากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน และด้านการติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน ตามลำดับ

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โทร. 088-5730476 อีเมล: twk31100@gmail.com

² ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โทร. 043-754321 อีเมล: sivakorn.k@msu.ac.th

¹ Master Student Major Educational Administration and Development Faculty of Education Mahasarakham University. Tel. 088-5730476 อีเมล: twk31100@gmail.com

² Department of Curriculum and Instruction Faculty of Education Mahasarakham University Tel. 043-754321 E-mail: sivakorn.k@msu.ac.th

2. แนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล 2) ความมุ่งหมาย 3) แนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษาของสถานศึกษา แบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ 3.1) ด้านการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน 3.2) ด้านการวางแผนและพัฒนานิเทศภายในโรงเรียน 3.3) ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน 3.4) ด้านการติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน 3.5) ด้านการเผยแพร่และขยายผลอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนภายในโรงเรียน 4) กลไก และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ โดยผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยรวมมีความเหมาะสม และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนาแนวทาง, การนิเทศภายในสถานศึกษา

Abstract

The research aimed to study current conditions, desirable conditions, need and development of internal supervision guidelines for schools under the Secondary Education Service Area Office 27. This research was divided into 2 phases: phase 1: studying current conditions, desirable conditions and need of internal supervision guidelines for schools under the Secondary Education Service Area Office 27. Samples were 244 from administrators and academic learning group leaders. The research instrument was a questionnaire. The Statistics used for analyzing data were frequency, percentage, mean, standard deviation, needs. Index phases 2: development of internal supervision guidelines for schools under the Secondary Education Service Area Office 27, focus group discussion, the 7 professionals were group of the informants to evaluate internal supervision guidelines. The research instrument was evaluation form. The Statistics used for analyzing data were mean and standard deviation.

The result of the research revealed that:

1. The results of the current state of internal supervision guidelines for schools under the Secondary Education Service Area Office 27 as a whole and all aspects were at a high level. Desirable conditions internal supervision guidelines for schools under the Secondary Education Service Area Office 27 as a whole and all aspects were at the highest level. And needs on its developing which were in planning and developing school internal supervision were needed the most, followed by the internal supervision practice in schools, personal mastery, and monitoring and evaluating school internal supervision.

2. The internal supervision guidelines for schools under the Secondary Education Service Area Office 27 were 5 categories. The first category was the principle. The second category was the purpose. The third category was the internal supervision guidelines

for schools divided into 5 factors. 1) Analyzing current condition, problems and needs for school internal supervision, 2) planning and developing school internal supervision, 3) internal supervision practice in schools, 4) monitoring and evaluating of school internal supervision, and 5) publicizing and expanding continuously and sustainably within the school. The fourth category was the mechanism. And the fifth category was the conditions of success. They were assessed by the experts with highest level of possibility and suitability.

Keywords: Developing guidelines, Internal Supervision

บทนำ

สังคมประเทศไทยในปัจจุบันกำลังอยู่ในยุคแห่งโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งความก้าวหน้าทางนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่ทันสมัยและการเข้ามามีบทบาทพร้อม กับวัฒนธรรมของชาติตะวันตก ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการเตรียม ประชากรให้พร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงนี้ ได้แก่ การศึกษา เพราะการศึกษาถือได้ว่าเป็นรากฐาน สำคัญที่สุดในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้า และเป็นการขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาในทุกๆ ด้าน รวมทั้งการแก้ปัญหาต่างๆ ในสังคม เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนา ตนเองในด้านต่างๆ ตลอดเวลา โดยมีเป้าหมาย เพื่อพัฒนาคนไทยให้มีความเจริญงอกงามทั้งด้าน สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม ความดีงามในจิตใจ มีความสามารถที่จะทำงานและคิดวิเคราะห์ได้อย่าง ถูกต้อง สามารถเรียนรู้ แสวงหาความรู้ ตลอดจนใช้ ความรู้อย่างสร้างสรรค์ (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ, 2553: 24-25)

การบริหารสถานศึกษาเป็นภารกิจหลัก ของผู้บริหารที่จะต้องกำหนดแบบแผน วิธีการ และขั้นตอนต่างๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างเป็น ระบบ หากระบบการบริหารงานไม่ดีพออาจจะส่ง ผลกระทบต่อส่วนอื่นๆ ของหน่วยงาน นักบริหาร

ที่ดีต้องรู้จักเลือกวิธีการบริหารที่เหมาะสมและมี ประสิทธิภาพ เพื่อให้การปฏิบัติงานนั้นบรรลุตาม จุดมุ่งหมายที่วางไว้ การบริหารงานนั้นต้องใช้ทั้ง ศาสตร์และศิลป์ เพราะการดำเนินงานต่าง ๆ มิใช่ เพียงกิจกรรมที่ผู้บริหารจะกระทำได้เพียงลำพัง แต่ ยังมีผู้ร่วมงานร่วมองค์ซึ่งถือเป็นกำลังสำคัญให้ งานนั้นประสบความสำเร็จ (ปรียาพร วงศ์อนุตร โรจน์, 2544: 156) และในการจัดการศึกษาต้อง ยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และ พัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญ ที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้ เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตาม ศักยภาพ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาท สำคัญยิ่งในฐานะผู้นำหลัก ซึ่งมาภาระหน้าที่สำคัญ คือ เป็นผู้นำทางการศึกษา มีความรับผิดชอบใน การบริหารงานด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้อง กับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 39 ได้กำหนดให้ มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการ การศึกษาทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ขบประมาณ การ บริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะ กรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และ สถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง เพื่อให้เกิดประสิทธิผลของโรงเรียน โดยเป็นความสามารถ ของผู้บริหารและครูในโรงเรียนที่ทำงานร่วมกัน จน สามารถทำให้นักเรียนเกิดการใฝ่รู้ รักการอ่าน และ

แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553: 14)

การพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ นั้น มีหน่วยงานระดับปฏิบัติการที่รับผิดชอบ คือ โรงเรียนและผู้ที่ทำหน้าที่ปฏิบัติงาน คือ บุคลากร ในโรงเรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งครูผู้สอน ซึ่งมีหน้าที่ เกี่ยวกับการเรียนของนักเรียนโดยตรง ดังนั้น การพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนจึงต้องเริ่มต้นด้วยการพัฒนาคนหรือพัฒนากระบวนการทำงานของ ครูให้มีประสิทธิภาพและทันกับการเปลี่ยนแปลง กระบวนการในการทำงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการ ศึกษาระดับโรงเรียน โดยวิธีการพัฒนาครูนั้นมีหลาย กระบวนการ และกระบวนการที่สำคัญกระบวนการ หนึ่ง คือ กระบวนการนิเทศการศึกษา (สำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2551: 46) การนิเทศการศึกษาได้มีกำหนดไว้กฎกระทรวง ว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา พ.ศ. 2542 โดยระบุให้การนิเทศ การศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหาร จัดการศึกษา ซึ่งการนิเทศการศึกษาจะมีความ เหมาะสมและสามารถสนับสนุนการเรียนการสอน ในโรงเรียนให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพได้นั้น ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนเป็น อย่างมาก (กรมวิชากร, 2546: 11-12)

กระบวนการนิเทศภายในมุ่งเน้นการปฏิบัติ งานตามแผนที่วางไว้ มีปฏิทินการปฏิบัติงานในการ นิเทศภายในและเครื่องมือในการนิเทศที่ชัดเจน การปฏิบัติงานการนิเทศต้องดำเนินการด้วยความ โปร่งใส เป็นไปตามเครื่องมือ ตามแผนที่กำหนด มี การประเมินผลการดำเนินงานนิเทศภายใน และ รายงานผลการนิเทศภายในให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ เป็นระยะ ๆ เพื่อนำผลการประเมินไปใช้ในการ วางแผนการพัฒนาต่อไป ทั้งนี้เนื่องจากการวัดและ การประเมินผล เป็นกระบวนการเก็บรวบรวมและ วิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ เพื่อนำผลมาใช้ใน

การเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนิน งาน ซึ่งผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศมีบทบาทสำคัญ ในการพัฒนาการนิเทศการสอนร่วมกันทั้งระบบ เพื่อเป้าหมายอันสูงสุด คือ การพัฒนาคุณภาพของ นักเรียน (วัชรา เล่าเรียนดี, 2556: 7)

การบริหารจัดการศึกษาให้บรรลุตามจุดมุ่ง หมาย มีความจำเป็นที่จะต้องมีการวางแผน ดำเนิน การ ตรวจสอบติดตามและประเมินผล ตลอดจน มีการนิเทศติดตามผลอยู่ตลอดเวลา การนิเทศการ ศึกษา จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาทุกคน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และการนิเทศภายใน เป็นกระบวน การที่นำการบริหารจัดการมาพัฒนาคุณภาพ การศึกษา ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความ ต้องการของโรงเรียนในด้านต่าง ๆ โดยมุ่งเน้นการ แก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาการบริหารจัดการศึกษา ของโรงเรียน ให้ตรงตามสภาพปัญหาและความ ต้องการของโรงเรียน อีกทั้งยังช่วยให้บุคลากรของ โรงเรียนสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้ ก่อ ให้เกิดความร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกันใน โรงเรียน พร้อมทั้งพัฒนาประสิทธิภาพการทำงาน เป็นทีมช่วยเหลือ ในการพัฒนากระบวนการจัดการ เรียนการสอนได้ตามมาตรฐานการศึกษา และยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่งเป็นเป้าหมายหลักของการจัดการศึกษา การนิเทศภายในจึง เป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาการจัดการเรียน การสอนและการพัฒนาครู เนื่องจากกระบวนการ นิเทศเป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนา ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความ สามารถ ความชำนาญ เพิ่มพูนศักยภาพในการ ปฏิบัติงานในด้านการจัดการเรียนการสอนและการ พัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับบริบททางการศึกษา ที่เปลี่ยนแปลง การดำเนินการดังกล่าวจะส่งผล โดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน (ปริยา พร วงศ์อนุตรโรจน์, 2548: 66) โดยผู้บริหารและ คณะกรรมการนิเทศของสถานศึกษาได้ให้การช่วย

เหลือ จัดสรรเครื่องมือ สื่อการเรียนรู้ ตลอดจนช่วยเหลือ ปรับปรุงและพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้ของครู ทำให้ครูเกิดความเจริญงอกงามทางวิชาชีพ (กรองทอง จิระเดชากุล, 2550: 5)

จากสรุปรายงานผลการนิเทศการศึกษา ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ของกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 (2560: 8) พบว่าสภาพปัญหาและอุปสรรคการนิเทศการศึกษา โดยศึกษานิเทศก์ ได้แก่ เวลาในการออกนิเทศที่ไม่เป็นไปตามปฏิทินที่กำหนดไว้ เนื่องจากมีภารกิจที่เป็นนโยบายเร่งด่วนเข้ามาจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงเวลาในการนิเทศ อีกทั้งศึกษานิเทศก์ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ไว้เป็นประเด็นดังนี้ 1) ผู้บริหารโรงเรียนบางคนขาดความรู้ ความเข้าใจ และส่วนใหญ่ไม่ให้ความสนใจเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียน อีกทั้งผู้บริหารไม่สามารถให้การนิเทศในบางเรื่องกับครูผู้สอนได้ 2) บางโรงเรียนที่มีการนิเทศภายในแต่ก็ดำเนินการอย่างไม่เป็นระบบ ไม่มีระบบขั้นตอนที่เหมาะสมและเป็นมาตรฐาน 3) เอกสารวิชาการสำหรับการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมในแต่ละรายวิชาไม่เพียงพอและไม่ทันสมัย 4) ระบบการเก็บข้อมูลสารสนเทศไม่เป็นปัจจุบัน ไม่เป็นระบบ และไม่สะดวกในการใช้งาน 5) ระบบอินเตอร์เน็ตและเครื่องอำนวยความสะดวกมีปัญหา ไม่สะดวกในการใช้งาน ซึ่งสภาพปัญหาดังกล่าวสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ที่ให้ไว้ต่อโรงเรียนในสังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานหรือไม่ผ่านการประเมินภายนอก รอบสาม ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ระหว่างปี พ.ศ. 2554-2557 จำนวนทั้งสิ้น 9 โรงเรียน ในลักษณะที่สอดคล้องกันคือ ผู้บริหารโรงเรียนควรดำเนินการอย่างเป็นระบบทั้ง

ด้านประสิทธิภาพของการบริหารจัดการและการพัฒนาสถานศึกษาและประสิทธิผลของระบบการประกันคุณภาพภายใน เพื่อพัฒนางานวิชาการให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยภาพรวมให้สูงขึ้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27, 2561: 12)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ซึ่งเป็นหน่วยงานภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีภารกิจในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติระเบียบการบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 โดยสภาพการบริหารโดยทั่วไปมีโรงเรียนในสังกัดทั้งสิ้นจำนวน 60 โรงเรียน แบ่งออกเป็น โรงเรียนขนาดเล็ก (มีนักเรียนตั้งแต่ 1-499 คน) จำนวน 34 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลาง (มีนักเรียนตั้งแต่ 500-1,499 คน) จำนวน 16 โรงเรียน โรงเรียนขนาดใหญ่ (มีนักเรียนตั้งแต่ 1,500-2,499 คน) จำนวน 5 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ (มีนักเรียนตั้งแต่ 2,500 คนขึ้นไป) จำนวน 5 โรงเรียน มีครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา รวม 3,080 คน มีนักเรียนในสังกัด รวม 48,519 คน มีทิศทางการบริหารการศึกษาตามเป้าประสงค์คือ การบริหารจัดการ ส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพอย่างเป็นระบบตามหลักธรรมาภิบาล ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง เสมอภาค มีคุณภาพเทียบเคียงมาตรฐานสากล มีคุณธรรม จริยธรรม และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตร ครูและบุคลากรทางการศึกษามีสมรรถนะตรงตามสายงานและมีวัฒนธรรมที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ เน้นการทำงานแบบบูรณาการ มีเครือข่าย การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมจากทุก

ภาคส่วนในการจัดการศึกษา จากรายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ 2560 พบว่า ผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Test: O-NET) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ปีการศึกษา 2559 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เฉลี่ยคือ 38.03 ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศคือ 38.29 และ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เฉลี่ยคือ 32.12 ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศคือ 34.48 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27, 2561: 12)

จากความสำคัญของปัญหาการนิเทศภายในที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาและสภาพปัจจุบันที่ยังคงปรากฏให้เห็นถึงปัญหาของการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนหลายอย่าง ที่ส่งผลให้การนิเทศภายในโรงเรียนขาดประสิทธิผลต่อการบริหารงานวิชาการ ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอน และเจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาการ หัวหน้างานประกันคุณภาพ โรงเรียนธวัชบุรีวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 จึงเห็นความสำคัญและมีความต้องการที่จะศึกษาการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 เพื่อศึกษาสภาพการนิเทศภายในโรงเรียน รวมถึงองค์ประกอบการนิเทศภายในโรงเรียน และแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา เพื่อให้มีข้อมูลที่เป็นประโยชน์จะส่งผลดีต่อคุณภาพการบริหารจัดการ คุณภาพนักเรียน ให้มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติและเป็นทางเลือกสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 นำไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

2. เพื่อพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยดำเนินการเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยประชากร ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารงานวิชาการ และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 60 โรงเรียน รวมประชากรทั้งสิ้น 600 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970: 607-610) เทียบสัดส่วนของโรงเรียนแต่ละขนาดแล้วสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 244 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ซึ่งผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) รายข้ออยู่ระหว่าง 0.80-1.00 มีค่าอำนาจจำแนก (r) รายข้ออยู่ระหว่าง 0.41-0.98 และค่าความเชื่อมั่น (α) ของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันรายข้อเท่ากับ 0.97 ส่วนสภาพที่พึงประสงค์รายข้อ

มีค่าเท่ากับ 0.98 แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index)

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาดูงาน และสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องในสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีเยี่ยม (Best Practices) เพื่อเป็นแนวทางในการนำทฤษฎีสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา โดยผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาในระยะที่ 1 มาใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการนำไปใช้ในการศึกษาดูงาน การศึกษาเอกสาร สังเกตการปฏิบัติงาน และการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือรองผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูรวมจำนวน 9 คน เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) จากสถานศึกษา จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนร้อยเอ็ดวิทยาลัย โรงเรียนสตรีศึกษา และโรงเรียนปทุมรัตน์พิทยาคม โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แล้วนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ แล้วนำข้อมูลที่ได้ไปร่างแนวทางการพัฒนาและเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้วิจัยได้นำหนังสือเรียนเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม พร้อมร่างแนวทางให้กับผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเบื้องต้น แล้วจึงดำเนินการสนทนากลุ่มตามวันเวลาที่กำหนด โดยดำเนินการจัดเก็บข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม จากนั้นได้นำผลการสนทนากลุ่มมาสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ แล้วนำมาจัดทำแนวทางการพัฒนาฉบับสมบูรณ์ เสร็จแล้วนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิอีกครั้ง เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางที่พัฒนาขึ้น โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยมีเกณฑ์การแปลผลดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษาของสถานศึกษา

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน และความต้องการการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา พบว่า ด้านการวางแผนและพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน มีความต้องการพัฒนามากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน และด้านการติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน ดังรายละเอียดในตาราง 1

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ดัชนีความต้องการจำเป็นและลำดับความต้องการจำเป็นโดยรวม

องค์ประกอบ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{Modified}	ลำดับความต้องการจำเป็น
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล		
1. ด้านการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน	3.72	0.77	มาก	4.63	0.57	มากที่สุด	0.24	4
2. ด้านการวางแผนและพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน	3.67	0.80	มาก	4.62	0.58	มากที่สุด	0.26	1
3. ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน	3.64	0.81	มาก	4.57	0.63	มากที่สุด	0.25	2
4. ด้านการติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน	3.73	0.80	มาก	4.65	0.57	มากที่สุด	0.25	2
5. ด้านการเผยแพร่และขยายผลอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนภายในโรงเรียน	3.80	0.79	มาก	4.69	0.56	มากที่สุด	0.23	5
โดยรวม	3.71	0.79	มาก	4.63	0.58	มากที่สุด	0.25	

2. แนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล โดยที่การบริหารจัดการศึกษาบรรลุตามจุดมุ่งหมาย มีความจำเป็นที่จะต้องมีการวางแผน ดำเนินการ ตรวจสอบติดตามและประเมินผล ตลอดจนมีการนิเทศติดตามผลอยู่ตลอดเวลา การนิเทศการศึกษาจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ทุกคนทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง 2) ความมุ่งหมาย ในการให้ผู้บริหาร และครูผู้สอนใช้เป็นแนวทางในการนิเทศภายในสถานศึกษา 3) แนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษาของสถานศึกษา แบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ 3.1) ด้านการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน โดยการแต่งตั้งคณะทำงาน วิเคราะห์ปัญหาและความ

ต้องการในการนิเทศ วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และความคาดหวังในการนิเทศ กำหนดประเด็นปัญหาและความคาดหวังในการนิเทศ กำหนดวิธีการแก้ปัญหาและกำหนดทางเลือกในการปฏิบัติ และการประมวลทางเลือกเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนการแก้ปัญหา 3.2) ด้านการวางแผนและพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน โดยการกำหนดเป้าหมายและกำหนดลำดับความสำคัญในการนิเทศภายในสถานศึกษาร่วมกัน แต่งตั้งคณะทำงานจัดทำแผนงานอย่างเป็นรูปธรรม มีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน ประชุมชี้แจง เพื่อกำหนดขอบข่ายการนิเทศภายในสถานศึกษา จัดทำแผนการปฏิบัติงานนิเทศ ตลอดทั้งปี การศึกษา ประเมินแผนงานการนิเทศภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และการปรับปรุงแผนงานนิเทศให้สอดคล้องกับสภาพการทำงานในปัจจุบัน 3.3) ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน โดยการ

วางแผนการปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษา
 อย่างเป็นระบบ การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการ
 การนิเทศ การจัดประชุมชี้แจงกรอบในการนิเทศ
 นิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง จัดทำรายงานผลการ
 นิเทศติดตาม และนำผลการนิเทศการจัดการเรียน
 การสอน มาใช้ปรับปรุงการนิเทศการจัดการเรียน
 การสอนในครั้งต่อไป 3.4) ด้านการติดตามและ
 ประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน โดยการแต่งตั้ง
 กรรมการติดตามและประเมินผล จัดประชุมผู้มีส่วน
 เกี่ยวข้อง จัดทำเครื่องมือนิเทศ จัดทำปฏิทิน
 การทำงาน ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล จัดทำ
 สรุปผลการติดตามและประเมินผล และนำผลการ
 ปฏิบัติงานไปใช้ในการปรับปรุงการปฏิบัติงานใน
 ครั้งต่อไป 3.5) ด้านการเผยแพร่และขยายผลอย่าง
 ต่อเนื่องและยั่งยืนภายในโรงเรียน โดยการแต่งตั้ง
 คณะกรรมการนิเทศภายในสถานศึกษา จัดประกวด
 นวัตกรรมนิเทศ จัดเวทีวิชาการ หรือกิจกรรม
 PLC ในการเรียนรู้ร่วมกัน สังเคราะห์นวัตกรรมที่
 ประสบผลสำเร็จ จัดทำรายงานผลและเผยแพร่ผล
 การนิเทศ การประกาศเชิดชูเกียรติการดำเนินการ
 นิเทศภายในสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ และ
 การเผยแพร่นวัตกรรมที่ประสบผลสำเร็จ 4) กลไก
 และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ โดยผลการประเมิน
 ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง
 การนิเทศภายในสถานศึกษาของสถานศึกษา สังกัด
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27
 โดยรวมมีความเหมาะสม และความเป็นไปได้
 อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

1. จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการ
 ดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาของสถานศึกษา
 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
 เขต 27 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็น
 รายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ส่วนสภาพ

ที่พึงประสงค์ของการดำเนินการนิเทศภายในสถาน
 ศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ
 ศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยรวมอยู่ในระดับ
 มากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ใน
 ระดับมากที่สุดทุกด้าน และความต้องการการ
 พัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา พบว่า ด้าน
 การวางแผนและพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน
 มีความต้องการพัฒนามากที่สุด รองลงมา คือ ด้าน
 การปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน และด้านการ
 ติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน
 เหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก การนิเทศภายในสถาน
 ศึกษา เป็นกระบวนการช่วยให้เกิดความเจริญ
 งอกงามทางอาชีพ ช่วยพัฒนาความสามารถของ
 ครู ช่วยในการเลือกและปรับปรุงวัตถุประสงค์ของ
 การศึกษา ช่วยเหลือการจัดสรรเครื่องมือ อุปกรณ์
 การศึกษา และช่วยในการเลือกและปรับปรุงวิธีสอน
 (Good, 1973: 157) อันจะส่งผลให้สถานศึกษา
 มีศักยภาพในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของ
 ผู้เรียนให้สอดคล้องตามมาตรฐานหลักสูตรระดับ
 ต่าง ๆ ให้เป็นไปตามแนวทางของพระบัญญัติการ
 ศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (กระทรวงศึกษาธิการ,
 2538: 2) จึงส่งผลให้สถานศึกษาได้ดำเนินการ
 นิเทศภายในสถานศึกษามาโดยตลอด สอดคล้อง
 กับงานวิจัยของสุนีย์ ดอกดวง (2560: 74) ได้
 ศึกษาการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบ
 สอนแนะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต
 พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 พบว่า
 สภาพปัจจุบันของการนิเทศภายในแบบสอนแนะสำหรับ
 สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 มีสภาพปัจจุบันทั้งโดย
 รวมและรายด้านทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

2. จากผลการศึกษาแนวทางการนิเทศ
 ภายในสถานศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
 เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล
 2) ความมุ่งหมาย 3) แนวทางการนิเทศภายใน

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2546). *คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2538). *คำชี้แจงประกอบพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- กรทอง จิระเดชากุล. (2550). *คู่มือการนิเทศภายในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ธารอักษร.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2544). *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2548). *การนิเทศการสอน*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมกรุงเทพ.
- วัชร เล่าเรียนดี. (2556). *ศาสตร์การนิเทศการสอนและการโค้ช การพัฒนาวิชาชีพ: ทฤษฎี กลยุทธ์สู่การปฏิบัติ*. พิมพ์ครั้งที่ 12. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.
- วิษุตา พุฒนิโล. (2542). *การบริหารบุคคลทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: คณะวิทยาศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27. (2560). *รายงานผลการดำเนินงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ประจำปีงบประมาณ 2560*. ร้อยเอ็ด: กลุ่มนโยบายและแผน.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27. (2561). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27*. ร้อยเอ็ด: กลุ่มนโยบายและแผน.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2551). *แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สุนีย์ ดอกดวง. (2560). *การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบสอนแนะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาวิทยาลัย สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อิสริยาภรณ์ โชคแสน. (2562). *การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบสอนแนะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาวิทยาลัย สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Good, Carter V. (1973). *Dictionary of Education*. 3rd ed. New York: McGraw-Hill.
- Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3): 607-610.